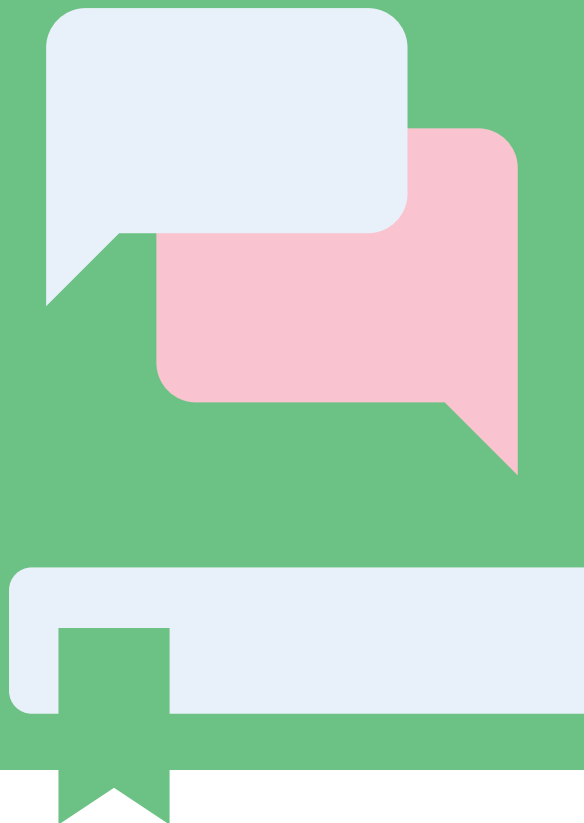

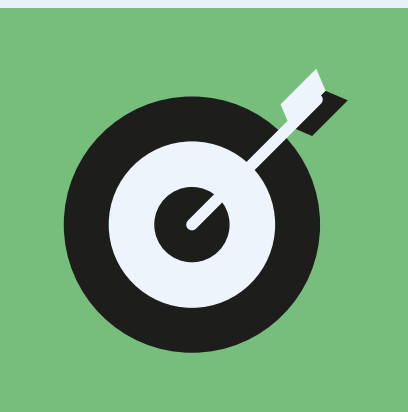
Education Lab
What works in education

Praktijkkaart

FFT Reciprocal Reading

Mirte Dikmans
Universiteit Maastricht

Doel van de interventie

FFT Reciprocal Reading is een gestructureerde, op dialoog gebaseerde aanpak gericht op het verbeteren van het begrijpend lezen bij leerlingen in het primair onderwijs. De aanpak is gebaseerd op coöperatief leren en strategie-instructie, waarbij leerlingen leren om vier kernstrategieën voor begrijpend lezen toe te passen: voorspellen, vragen stellen, verhelderen en samenvatten. Het doel is om leerlingen actief te betrekken bij het lezen van teksten en hen bewust te maken van hun eigen denkprocessen tijdens het lezen, zodat zij een dieper begrip van teksten ontwikkelen en zelfverzekerdere, onafhankelijke lezers worden.

Voor welke groep kinderen?

De interventie is ontwikkeld voor leerlingen van groep 5 t/m 8 (ongeveer 8–12 jaar oud) die technisch kunnen lezen, maar moeite hebben met tekstbegrip. De aanpak is bedoeld als gerichte ondersteuning voor leerlingen die moeite hebben met begrijpend lezen, maar kan ook preventief worden ingezet bij alle leerlingen in deze groepen.

Kijk voor meer informatie

op onze website:

www.education-lab.nl

Wat moet er gedaan worden?

FFT Reciprocal Reading werkt met kleine groepjes van 4 tot 8 leerlingen. Tijdens sessies lezen leerlingen gezamenlijk een tekst en wisselen zij voortdurend tussen vier denkstrategieën:

- **Voorspellen** – leerlingen denken vooruit en voorspellen wat er in de tekst gaat gebeuren
- **Vragen stellen** – leerlingen formuleren vragen over wat zij niet begrijpen of belangrijk vinden
- **Verhelderen** – moeilijke woorden of passages worden samen opgehelderd
- **Samenvatten** – leerlingen vatten samen wat ze gelezen hebben

De leerlingen nemen om beurten de rol van 'leider' op zich, die het gesprek over de tekst faciliteert en peers aanmoedigt om de strategieën te gebruiken. De sessies zijn gestructureerd en bevatten modelinstructie door de begeleider, gezamenlijke oefening, en geleidelijke zelfstandigheid van de groep.

Het programma is flexibel en kan worden ingezet als:

- Gerichte interventie in kleine groepen (4–8 leerlingen).
- Onderdeel van klassikale lessen.
- Cross-curriculaire aanpak binnen verschillende vakgebieden.

Wie voert het uit?

De interventie wordt uitgevoerd door getrainde leerkrachten of onderwijsassistenten. De training is ontworpen zodat ook niet-leerkrachten de interventie effectief kunnen begeleiden, mits zij de instructie goed volgen. Na verloop van tijd nemen leerlingen steeds meer verantwoordelijkheid voor het leiden van de discussies, wat hun zelfstandigheid en zelfvertrouwen versterkt.

Hoe lang duurt de interventie?

FFT Reciprocal Reading wordt uitgevoerd over een periode van 12 weken, met minimaal 2 sessies per week van ongeveer 20-30 minuten per sessie.

Waar moet je op letten?

- Het succes van de interventie hangt sterk af van de kwaliteit van de implementatie: voldoende training (2 trainingsdagen) en voorbereiding van de begeleiders is cruciaal.
- De begeleider moet goed modelleren hoe de strategieën worden gebruikt en een ondersteunende leeromgeving creëren waarin alle leerlingen actief durven deelnemen.
- Het is belangrijk om teksten te kiezen die uitdagend maar begrijpelijk zijn en aansluiten bij het leesniveau van de leerlingen.
- Regelmatige monitoring van de voortgang helpt om de aanpak aan te passen aan de behoeften van de groep.

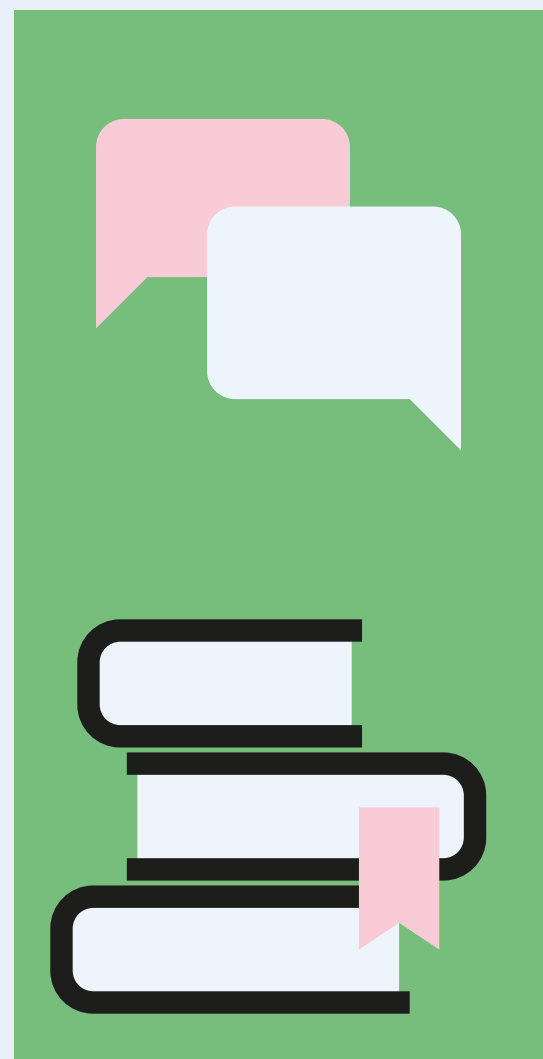
Momenteel is de interventie enkel beschikbaar in het Engels. Deze praktijkkaart is daarom vooral bedoeld als inspiratie.

Wat zijn de kosten?

De geschatte kosten per leerling bedragen ongeveer £60–£90 (ca. €70–€105) en zijn inclusief:

- Training voor leerkrachten of onderwijsassistenten
- Licenties voor gebruik van het programma
- Toegang tot lesmaterialen en begeleiding

De kosten kunnen variëren afhankelijk van schaalgrootte en inzet van bestaand personeel.

Uitkomsten

De grootschalige evaluatiestudie (randomised controlled trial) van de Education Endowment Foundation (2023) onder 5.222 leerlingen liet de volgende resultaten zien:

- De interventie had een klein positief, maar statistisch significant effect op begrijpend lezen (effectgrootte +0.09). Dit komt overeen met gemiddeld twee maanden leerwinst.
- De effecten waren groter bij leerlingen met lagere beginscores, wat wijst op meerwaarde voor achterblijvende lezers. De grootste effecten werden waargenomen bij leerlingen uit sociaal-economisch achtergestelde groepen.
- Leerlingen rapporteerden meer zelfvertrouwen en plezier in lezen.
- Begeleiders en leerkrachten meldden dat leerlingen beter werden in het verwoorden van hun gedachten over teksten en actief deelnamen aan groepsdiscussies.

Bronnen

Bij het ontwikkelen van deze praktijkkaart is gebruikgemaakt van AI om de inhoud te optimaliseren en af te stemmen op de onderwijspraktijk.

Meer informatie over het FFT Reciprocal Reading programma: <https://fft.org.uk/literacy/reciprocal-reading/>

Education Endowment Foundation (2023). *FFT Reciprocal Reading Evaluation Report*. Geraadpleegd op 26 mei 2025, van https://d2tic4wvo1iusb.cloudfront.net/production/documents/projects/Reciprocal_Reading.pdf

©2025, Education Lab NL

Niets uit deze uitgave mag op enige manier worden verveelvoudigd zonder uitdrukkelijke bronvermelding.

Deze praktijkkaart is een product van het TaalLab in het kader van het programma Ontwikkelkracht.

Ontwikkelkracht is een meerjarig programma om de kwaliteit van het primair en voortgezet onderwijs te versterken en wordt gefinancierd uit het Nationaal Groeifonds. Het programma biedt tijd, ruimte en kennis aan schoolteams om hun vakmanschap te vergroten, door de onderwijspraktijk te verbinden met inzichten uit onderzoek.

Education Lab NL is een onderzoeksnetwerk dat werkt aan de verbetering van het onderwijs door ervoor te zorgen dat het onderwijsbeleid en de onderwijspraktijk op wetenschappelijk bewijs zijn gebaseerd.

Binnen Ontwikkelkracht is Education Lab NL verantwoordelijk voor het TaalLab en het LerarenLab waarin onderzoekers en onderwijsprofessionals samenwerken aan kenniscreatie rond grote onderwijsuitdagingen op deze twee thema's. De labs werken vraaggestuurd en in co-creatie met leraren, schoolleiders, bestuurders en wetenschappers.

Maastricht University

Amsterdam Center for Learning Analytics

Education Lab NL is een initiatief van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Universiteit Maastricht & het Amsterdam Center for Learning Analytics, Vrije Universiteit Amsterdam.

info@education-lab.nl | www.educationlab.nl

Vormgeving: Too Many Words

ISSN: 3051-4479

DOI: 10.26481/umarlp.2025001

ROA: ROA-LP-2025/001

